

» Hvor blev der af et smil eller et venligt nik, når vi møder hinanden på gaden eller i skoven? Mig bekendt dør man ikke af at smile, og en venlig hilsen slår ikke nogen ihjel.

NAUJA LYNGE, forfatter og foredragsholder, på jp.dk/blog om corona-Danmark

KORT SAGT

Zahles medansvar for statskuppet

Af Vagn Madsen

Knudsgade 42, 9700 Brønderslev

PÅSKEKRISEN: Traditionen har givet kong Christian X hele skylden for påskekrisen i 1920. Men det kan ikke være hele sandheden.

20. marts 1920 blev daværende radikale statsminister C. T. Zahle indkaldt til møde på Amalienborg med kong Christian X. Mødet var foranlediget af en kreds af ledende danske erhvervsfolk, bl.a. ØK-direktør H. N. Andersen, skibsreder A.P. Møller og brygger Jacobsen. Mødet udviklede sig til et veritabelt skænderi mellem Zahle og kongen om, hvor den nye grænse mellem Danmark og Tyskland skulle gå. Kongen ønskede, at grænsen skulle gå syd om Flensborg, mens Zahle ønskede, at den skulle gå nord om Flensborg. Under skænderiet udtalte Zahle, at kongen jo bare kunne afskedige ministeriet. Det var jo if. daværende grundlov i kongens magt at gøre dette, skulle Zahle have udtalt. Og det gjorde kongen så.

Men spørgsmålet er, om det i virkeligheden var kongen, som det fremgår af eftertidens dom, der derved var ene om at begå statskup. For en statsminister kan vel ikke blot under et officielt møde anbefale kongen at afskedige ministeriet i strid, ikke med grundloven, men nok med et i 1901 vedtaget princip om, at et ministerium kun kan afskediges, hvis det har et politisk flertal imod sig. Med en sådan anbefaling til kongen må den radikale statsminister Zahle have pådraget sig et lige så stort ansvar og en lige så stor skyld i det, der er blevet betegnet som et statskup, som den skyld, eftertiden har lagt på kongen.

PÅ KANTEN

Det næsten uopnåelige

FORFATTER: Den engelske forfatter Virginia Woolf (1882-1941) er en af kvinderne der har været med til at udvikle den europæiske skønlitteratur, som tidlig modernist. Jeg er stødt på hendes navn i mange sammenhænge, men først, da Covid19-tilstandene, havde ladet roen sænke sig over mig, fandt jeg "Til fyret" fra 1927 i bogreolen. En magisk oplevelse. Den intense skrivestil, der betegnes stream of consciousness, har særligt fokus på roman-karakterernes indre tanke- og følelsesliv. Med sin virtuose brug af denne stil formår Woolf at give læseren en fornemmelse af selv at kunne se, høre og føle de beskrevne indtryk.

Scenen er sat på øen Skye i Hebriderne, hvor familien Ramsey med mor, far og otte børn ferierer med tjenestefolk og venner på besøg. Romanens centrum er den smukke Mrs. Ramsay der skildres som hjemmets engel, der opmærksomt og følsomt dækker alle familiedømmer og venners behov og tilsidesætter sine egne. Overfor hende ses den frie kvinde, billedkunstneren Lily Briscoe, der nægter at gifte sig til fordel for at dyrke sit erhverv og integrere maskuline og feminine sider i sin identitet.

Tiden er omkring Første Verdenskrig. Patriarken Mr. Ramsay der underviser i filosofi på universitetet, kræver omsorg og lys fra alle kanter og er konstant bange for at hans litterære værker ikke får den plads, som han mener de er værdige til også posthumt. Mrs. Ramsay giver kokkepigen Cam instruks i at tilberede en provencalsk simreret, Beuf en daube til aftensmåltidet, der er et af romanens højdepunkter, og for virkelig at

forstå den detalje, blev det min egen families menu på skelørdag. Man må gå all-in en gang ind mellem.

JEG SKAL IKKE her afsløre romanens afslutning, men kun formidle min skønhedsoplevelse af ordkunsten. Det er, som om romanen svæver på lette skyer i et kalejdoskopisk mylder af personer og stemninger og simpelthen har svært ved ikke at blive langt inde i hjertekammeret som en varig gæst. "Til fyret" er et symbol på det næsten uopnåelige og refererer til barndommens 13 sommer ved St. Ives i Cornwall, og familien Ramsey er en reference til Woolfs egne forældre og søskendeflok, som hun beskriver med kærlighedens blik.

Kulturpersonlighederne, tegneserieskaberne Liv Strömqvist og litteraten Horace Engdahl rejste i den svenske programserie "Danmarks rejse" i 2017 til St. Ives for at opleve Woolfs barn- og ungdomsmiljø, og de fandt da også frem til den herskabelige sommerresidens "Talland House" hvor-

cer i teenageårene, som de både kan drage fordele af og føle jalousi over. Det er menneskets skrøbelige identitet der er spil. For ja, hvad er et menneske?

MANGE AF SAMTIDENS kunstnere lader sig fortsat inspirere af Woolf herunder den danske forfatter Christina Hesselholdt, f. 1962, der skriver i kølvandet af Woolfs stream of consciousness, som det ses i f.eks. "Kraniekassen" fra 2015, der er et sprogligt eksperiment om identitet. I sin samtid var Woolf's skrivestil og fortælleunivers sammenligneligt med irske James Joyce (1882-1941) der skrev "Ulysses" i 1922, og franske Marcel Proust (1871-1922) med værket "På sporet af den tabte tid" fra 1913, og de repræsenterer dermed denne tids avantgarde.

Men hvor kom Woolf fra? Hun fødes ind i et velstillet, litterært miljø i London sammen med tre søskende og fire halv søskende. Faderen arbejder som redaktør, kritiker og biografiskribent, og mange af denne tids store forfattere gæster løbende hjemmet i 22 Hyde Park Gate eller på ferieresiden. Mens hendes brødre kom i offentlig skole, blev hun hjemmeundervist, og litteraturen havde hovedvægten, når ikke datterlige pligter stod i vejen.

Som 13-årig mister Woolf pludselig sin mor, og Woolf får sit første nervøse sammenbrud, hvilket kom til at plage hende resten af livet, også forårsaget af halvbroderen George Duckworths seksuelle misbrug af hende. Da Woolf er 22 år gammel, dør faderen, men da har Woolf allerede besluttet sig for en karriere som forfatter. I 1908 begynder hun på sit

MARIA STENSGÅRD POULSEN

fra Nibe er lektor i gymnasieskolen. Cand.mag. i kunsthistorie og dansk fra Aarhus Universitet i 2009. E-mailadresse: maria.stensgaard@hotmail.com. Hjemmeside: mariastensgaard.dk.

første manuskript og bliver tilknyttet en gruppe af intellektuelle, der kaldte sig Bloomsbury-gruppen, hvor hun møder sin kommende mand, Leonard Woolf, med hvem hun gifter sig i 1912.

Woolf's første roman "The Voyage Out" er færdig i 1913 og udkommer i 1915. I 1917 køber parret en håndpresse og trykker herefter digte, noveller og artikler under forlagsnavnet The Hogarth Press. Både egne og andres værker når frem til forlaget som det udvikler sig til. Fra at være et hobbyforetagende ender forlaget som et reelt erhverv. En mulighed der betød, at Woolf turde skrive meget eksperimenterende, fordi alt kunne trykkes på parrets eget forlag.

WOOLFS MANGE nervøse sammenbrud kulminerede 28. marts 1941. Denne morgen fyldte hun sine lommer med sten og druknede sig i floden Ouse nær hjemmet i Rodmell. Til sin mand Leonard efterlod hun følgende afskedsbrev: "Jeg er sikker på, jeg er ved at blive skør igen [...] Du har givet mig den bedst mulige lykke... Jeg kan ikke kæmpe imod mere, jeg ved, at jeg ødelægger dit liv, og at du uden mig vil kunne fortsætte dit arbejde."

Hvorfor beskæftige sig med Virginia Woolf? Jo, hendes almengyldige refleksioner over et menneskeliv og dets værdier maner til eftertanke. Kan barndommens traumer heles? Hvornår forstår vi, at et menneske ikke fødes som et køn, men bliver et køn i lighed med Simone de Beauvoirs forestilling? Sidst, men ikke mindst, hvad er sandhed og hvad er skønhed? I Woolfs forfatterskab forenes disse fænomener.

STATSMINISTEREN

Førertrøjen

Af Finn Gunst

Fuglsang Allé 16, 2700 Brønshøj

DRONNINGEGAVE: Med dronning Margrethes bemærkning om, at hun ikke er ganske overbevist om, at klimaforandringerne er skabte direkte af mennesker, står hun til en fødselsdagsgave bestående af den gule førertrøje i forhold til "dumsmarte bemærkninger"... Til lykke.

